



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

Πτυχιακή εργασία

**Η επίδραση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών του
τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών Μέσων στην ψυχική τους
ενημερία**

Κουκουλιάκος Σεραφείμ

ΑΜ:5457

Δεκέμβριος 2024

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Δρ. Ζαχαρένια Πιλιτσίδου

Περίληψη

Στην παρούσα πτυχιακή εξετάστηκε η επίδραση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών Μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας στην ψυχική ευημερία των φοιτητών. Υπάρχει πλούσια βιβλιογραφία που συνδέει τη θεωρία της Κοινωνικής Ταυτότητας με την ευημερία, αλλά δεν υπάρχει αντίστοιχη έρευνα στον ελληνικό χώρο αλλά και στο συγκεκριμένο τμήμα. Για τη διεξαγωγή της έρευνας, εφαρμόστηκε η ποσοτική μεθοδολογία και η δημιουργία ενός εργαλείου μέτρησης ποσοτικών δεδομένων που διαμοιράστηκε διαδικτυακά στους φοιτητές του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών Μέσων. Ακολούθησε στατιστική ανάλυση στο στατιστικό πρόγραμμα JAMOVI, όπου συμπεράθηκε σύμφωνα με το συντελεστή συσχέτισης r Pearson, ότι υπάρχει υψηλή στατιστικά σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στην αξιολογική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας και την ψυχική ευεξία. Το εύρημα αυτό, εμπλουτίζει τη βιβλιογραφία και δίνει ένα βήμα για περαιτέρω εξέταση των διαστάσεων της Κοινωνικής Ταυτότητας στους φοιτητές. Ένας από τους σημαντικότερους περιορισμούς της έρευνας είναι ότι ένα μεγάλο ποσοστό των συμμετεχόντων αποτελούνταν από πρωτοετείς φοιτητές. Θα ήταν ενδιαφέρον σε μελλοντική έρευνα το ίδιο ερωτηματολόγιο να δοθεί αποκλειστικά σε τελειόφοιτους φοιτητές ώστε να έχει ολοκληρωθεί το διάστημα που οι διαστάσεις της Κοινωνικής Ταυτότητας μπορούν να εξελιχθούν και να ολοκληρωθούν. Τέλος, θα ήταν επίσης σημαντικό να δοθεί το ίδιο ερωτηματολόγιο στους φοιτητές άλλων Πανεπιστημίων που ανήκουν σε άλλες χώρες και έχουν άλλη πολιτιστική κουλτούρα ώστε να συγκριθούν τα αποτελέσματα.

Λέξεις κλειδιά: θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας, ψυχική ευεξία, γνωστική διάσταση, συναισθηματική διάσταση, αξιολογική διάσταση, ποσοτική έρευνα

ABSTRACT

In this thesis, the impact of the Social Identity of students from the Department of Communication and Digital Media at the University of Western Macedonia on their mental well-being was examined. While there is extensive literature linking Social Identity Theory with well-being, there is no corresponding research in the Greek context, particularly in this department. For the purposes of the research, a quantitative methodology was applied, involving the creation of a quantitative data measurement tool distributed online to the students of the Department of Communication and Digital Media at the University of Western Macedonia. Statistical analysis was conducted using the JAMOVI statistical software, and it was concluded, based on Pearson's correlation coefficient (r), that there is a strong, statistically significant correlation between the evaluative dimension of Social Identity and mental well-being. This finding enriches the existing literature and opens avenues for further exploration of Social Identity dimensions among students. One of the major limitations of the research is that a large proportion of the participants were first-year students. It would be interesting for future research to distribute the same questionnaire exclusively to final-year students to ensure that the time required for the development and completion of the dimensions of Social Identity has elapsed. Finally, it would also be important to administer the same questionnaire to students from universities in other countries with different cultural backgrounds to compare the results.

Keywords: social identity theory, mental well-being, cognitive dimension, emotional dimension, evaluative dimension, quantitative research

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια κυρία Ζαχαρένια Πιλιτσίδου για τη βοήθεια και την καθοδήγηση με την πτυχιακή εργασία. Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές του τμήματος για την βοήθεια τους, στη συλλογή των δεδομένων της έρευνας. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τους φοιτητές του τμήματος η συμμετοχή τους στην έρευνα ήταν σημαντική. Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους φίλους μου, που σπουδάσαμε μαζί στο τμήμα και με βοήθησαν αρκετά με διάφορες συμβουλές και με την συμμετοχή τους στην έρευνα, ενθαρρύνοντας με να συνεχίσω και να τελειώσω την εργασία. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς και τα αδέρφια μου για τη βοήθεια και την στήριξη όλα αυτά τα χρόνια, προκειμένου να φτάσω μέχρι το τέλος.

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Θεωρητικό πλαίσιο.....	8
1.1 Η κοινωνική ταυτότητα των ατόμων.....	8
1.2 Η θεωρία της Κοινωνικής Ταυτότητας	13
1.3 Η ευεξία των ατόμων (well-being)	16
Ερευνητικές Υποθέσεις	20
Κεφάλαιο 2: Μεθοδολογία	21
2.1 Δειγματοληψία	22
2.1: Δημιουργία εργαλείου ποσοτικών δεδομένων.	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Αποτελέσματα	26
3.1 Μέση τιμή, τυπική απόκλιση και διάμεσος	26
3.2 Αξιοπιστία εσωτερικής συνέπειας.....	27
3.3 Συσχετίσεις μεταβλητών.....	28
Κεφάλαιο 4: Συζήτηση	29
Προτάσεις για μία νέα έρευνα.....	37
Βιβλιογραφία	38
Παράρτημα.....	40

Εισαγωγή

Η κοινωνική ταυτότητα αφορά την ένταξη του ατόμου σε μία κοινωνική ομάδα και αποτελεί σε ένα μεγάλο ποσοστό κομμάτι της ψυχολογίας, αλλά και της κοινωνιολογίας, διότι για τον σχηματισμό της έχουν σημαντική επίδραση ψυχολογικοί και κοινωνικοί παράγοντες. Η κοινωνική ταυτότητα είναι σημαντική για την συνύπαρξη και την επιβίωση των ατόμων μέσα στην κοινωνία. Δεν είναι σταθερή αλλά είναι μια μεταβλητή έννοια, αφού η διαμόρφωση της γίνεται με την υιοθέτηση κοινών χαρακτηριστικών, ιδεών, πεποιθήσεων και πολλών άλλων από την κοινωνική ομάδα που συναναστρέφεται το άτομο.

Όταν το άτομο αλλάξει κοινωνική ομάδα τότε θα προσαρμόσει τα χαρακτηριστικά της ταυτότητας του με τη νέα κοινωνική ομάδα. Για παράδειγμα, οι φοιτητές, που ζουν στον πανεπιστημιακό χώρο, παρακολουθούν μαθήματα και αλληλεπιδρούν με καθηγητές και φοιτητές καθημερινά, θεωρείται φυσιολογικό το τμήμα το οποίο σπουδάζουν να παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της Κοινωνικής τους Ταυτότητας. Τόσο η γνώση ότι είναι μέλος του τμήματος όσο και η συμβίωση στην φοιτητική κοινότητα θεωρούνται παράγοντες που επιδρούν στην ψυχική ευεξία των φοιτητών. Συνεπώς τα παραπάνω αποτελούν χαρακτηριστικά με τα οποία οι φοιτητές κατασκευάζουν την εικόνα του εαυτού τους, αυτή που θέλουν να προβάλλουν στις κοινωνικές ομάδες, κάνοντας τους αποδεκτούς από τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας. Η θετική προβολή του εαυτού τους, καθώς και η απήχηση από αυτή, έχουν θετική σημασία για τους φοιτητές διότι αποφεύγουν ψυχικά προβλήματα όπως η μοναξιά, η απομόνωση και η κατάθλιψη βοηθώντας τους να φτάσουν στο αίσθημα ικανοποίησης από την ζωή.

Για το λόγο αυτό, στην παρούσα πτυχιακή εργασία ερευνάται η διαμόρφωση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών και η επίδρασή της στην ψυχική τους ευεξία. Η έρευνα ακολουθεί την ποσοτική μεθοδολογία με τη διαμόρφωση ενός ερωτηματολογίου ώστε να διερευνηθούν η γνωστική, η συναισθηματική, η αξιολογική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας, ενώ ακολουθούν οχτώ ερωτήσεις που αφορούν την ψυχική ευεξία σε σχέση με την κοινωνική ζωή των φοιτητών και την ικανοποίησή τους για ζωή. Στο κεφάλαιο ένα αναλύεται το θεωρητικό πλαίσιο της θεωρίας της Κοινωνικής Ταυτότητας, των τριών διαστάσεων και της ψυχικής ευεξίας των ατόμων, τα πρώτα βήματα και οι αναφορές σε έρευνες πραγματοποιηθήκαν από τον κοινωνικό ψυχολόγο Tajfel. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η μεθοδολογία διεξαγωγής της έρευνας, η δειγματοληψία, καθώς και τα εργαλεία ποσοτικών δεδομένων. Στο τρίτο κεφάλαιο πραγματοποιείται η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας και η ανάλυση των δεδομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Θεωρητικό πλαίσιο

1.1 Η κοινωνική ταυτότητα των ατόμων.

Οι άνθρωποι είναι κοινωνικά όντα. Η σημαντικότερη έκφραση αυτής της κοινωνικότητας είναι ότι ζούνε, και έχουνε εξελιχθεί εδώ και εκατοντάδες χρόνια να ζούνε και να διαβιώνουν σε κοινωνικές ομάδες. Αυτό το βασικό γεγονός έχει διαμορφώσει όχι μόνο το τι κάνουν τα άτομα αλλά και τον τρόπο με τον οποίο έχει διαμορφωθεί η σκέψη ώστε να συνεχίσουν να κοινωνικοποιούνται. Οι ομάδες δεν είναι απλώς εξωτερικά χαρακτηριστικά του κόσμου που παρέχουν ένα πλαίσιο για τη συμπεριφορά των ατόμων. Αντιθέτως, διαμορφώνουν την ψυχολογία αυτών μέσω της ικανότητάς τους να εσωτερικεύονται και να συμβάλλουν στην αίσθηση του εαυτού. Δηλαδή, οι ομάδες παρέχουν στα άτομα μια αίσθηση κοινωνικής ταυτότητας: «τη γνώση ότι [εμείς] ανήκουμε σε ορισμένες κοινωνικές ομάδες μαζί με κάποια συναισθηματική και αξιακή σημασία για [εμάς] αυτής της συμμετοχής στην ομάδα (Tajfel, 1978).

Η κοινωνική ταυτότητα είναι ένα κοινωνικό θέμα που αφορά αρκετούς επιστημονικούς παράγοντες για τον σχηματισμό της, όπως έχουν παρατηρήσει πολλοί ερευνητές ανά τα χρόνια. Κοινωνική ταυτότητα είναι η ανάγκη των ατόμων να ταυτιστούν, να ενσωματωθούν και να νοιώθουν ότι ανήκουν σε κάποιες κοινωνικές ομάδες. Η ανάγκη αυτή είναι διαφορετική σε κάθε άτομο. Τα άτομα προσαρμόζονται στις κοινωνικές ομάδες με βάση κάποια κοινά χαρακτηριστικά, που μπορεί να σχετίζονται με μια κοινή ιδεολογία, ένα κοινό τρόπο ζωής, τη θρησκεία, το φύλο και πολλά άλλα. Τα μέλη τη κοινωνικής ομάδας πολλές φορές συνυπάρχουν, καθώς η κοινωνική τους ταυτότητα δημιουργεί κοινή συμπεριφορά μεταξύ τους. Οι κοινωνικές ομάδες αποτελούν κοινωνικές κατηγοριοποιήσεις, θέτοντας στα άτομα

κοινούς όρους συμπεριφοράς και ομαδικότητα. Οι άνθρωποι εξετάζουν τις κοινωνικές κατηγοριοποιήσεις με στόχο να κατανοήσουν τις ομοιότητες και τις διαφορές έχοντας ως θεμέλια τα ατομικά τους χαρακτηριστικά, που τους οδηγούν σε μια ξεκάθαρη εικόνα του κοινωνικού πλαισίου (Michael & Scott, 2006).

Μια άλλη προσέγγιση της κοινωνικής ταυτότητας (Γαρδικιώτης, κ.α.,2022), τονίζει ότι για την ενεργοποίηση της κοινωνικής ταυτότητας, τα άτομα πολλές φορές χρησιμοποιούν χαρακτηριστικά ή πρότυπα από τις κοινωνικές κατηγορίες στις οποίες εντάσσονται. Αρκετές από τις κοινωνικές κατηγορίες που χρησιμοποιούν για την ενεργοποίηση μπορεί να είναι περιστασιακές, ενώ άλλες πιο μόνιμες, αυτό κρίνεται από το ίδιο το άτομο ανάλογα αν ταυτίζεται ή ταιριάζει με βάση τα χαρακτηριστικά του, καθώς και κατά πόσο η κοινωνική κατηγορία τον βοηθά να αντιληφθεί τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των μελών που συμβαδίζουν.

Κατά τη διατύπωση της θεωρίας, ο Tajfel υποστήριξε ότι η ανθρώπινη αλληλεπίδραση κυμαίνεται σε ένα φάσμα από το να είναι καθαρά διαπροσωπική από τη μια πλευρά έως καθαρά διαομαδική από την άλλη. Μια αμιγώς διαπροσωπική αλληλεπίδραση (την οποία οι Tajfel και Turner πίστευαν ότι είναι σπάνια) περιλαμβάνει ανθρώπους που σχετίζονται αποκλειστικά ως άτομα, με χωρίς καμία επίγνωση των κοινωνικών κατηγοριών. Μια αμιγώς διαομαδική αλληλεπίδραση είναι μια κατά την οποία οι άνθρωποι σχετίζονται αποκλειστικά ως εκπρόσωποι των ομάδων τους, και όπου οι ιδιοσυγκρασιακές, εξατομικευτικές ιδιότητες του καθενός υπερκαλύπτονται από τη σημαντικότητα των ομαδικών του μελών. Υποστηρίχθηκε ότι η διολίσθηση από το διαπροσωπικό στο ενδοομαδικό άκρο του φάσματος έχει ως αποτέλεσμα μετατοπίσεις στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι βλέπουν τον εαυτό τους και ο ένας τον άλλον.

Βασιζόμενος στη δική του εργασία για την κοινωνική νόηση (Tajfel & Wilkes, 1963), ο Tajfel υποστήριξε ότι και μόνο η διαδικασία του να κάνεις εμφανείς διακρίσεις «εμείς και αυτοί» αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι βλέπουν ο ένας τον άλλον. Όταν οι διακρίσεις κατηγοριών είναι εμφανείς, οι άνθρωποι ενισχύουν αντιληπτικά τις ομοιότητες εντός της ομάδας «είμαστε όλοι ίδιοι» και ενισχύουν τις διαφορές μεταξύ της ομάδας «είμαστε διαφορετικοί από αυτούς». Η κατηγοριοποίηση αλλάζει επίσης τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι βλέπουν τον εαυτό τους, με την έννοια ότι ενεργοποιεί ένα διαφορετικό επίπεδο της αυτοαντίληψης του ατόμου. Στο διαπροσωπικό άκρο του φάσματος, η αυτοαντίληψη των ανθρώπων θα περιλαμβάνει κυρίως τις στάσεις, τις αναμνήσεις, τις συμπεριφορές και τα συναισθήματα που τους προσδιορίζουν ως ιδιοσυγκρασιακά άτομα, που διαφέρουν από άλλα άτομα (η «προσωπική ταυτότητα»). Στο ενδοομαδικό άκρο του φάσματος, η αυτοαντίληψη ως επί το πλείστον περιλαμβάνει την «κοινωνική ταυτότητα», που ορίζεται ως εκείνες οι πτυχές της ατομικής αυτοεικόνα που απορρέουν από τις κοινωνικές κατηγορίες στις οποίες ανήκει, όπως καθώς και τις συναισθηματικές και αξιολογικές συνέπειες αυτής της συμμετοχής σε μια ομάδα.

Η θετική μεροληψία εντός της ομάδας μπορεί να εξηγηθεί όταν η ομάδα εντός αποκτά έναν σημαντικό ρόλο, όπου το άτομο ορίζει τον εαυτό του μέσω της ομάδας. Έτσι, οι συγκρίσεις μεταξύ ομάδων είναι συναισθηματικά φορτισμένες και ισοδυναμούν με συγκρίσεις μεταξύ εαυτού και άλλης ομάδας, με τις απειλές της ομάδας να ερμηνεύονται ως απειλές για τον εαυτό. Η σχέση εσωτερικής ομάδας και εξωτερικής ομάδας συνεπάγεται έναν «ανταγωνισμό για τη θετική ταυτότητα», οι κατηγοριοποιήσεις της εξωτερικής ομάδας διαμορφώνονται στρατηγικά για να μεγιστοποιήσουν τις αυτοαξιολογήσεις. Έτσι, η μεταχείριση των μελών της εξω-

ομάδας συνδέεται άμεσα με το κίνητρο της προστασίας ή της ενίσχυσης του εαυτού (Tajfel & Turner, 1979).

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον Cameron (1999), είχε ως επίκεντρο τους φοιτητές και βασίστηκε στην θεωρία της Κοινωνικής Ταυτότητας κατά την οποία τα άτομα επιλέγουν να αναπτύξουν τον χαρακτήρα τους, την προσωπικότητα τους και πολλές πτυχές του εαυτού τους σύμφωνα με κοινά χαρακτηριστικά από τις κοινωνικές ομάδες, η έρευνα είχε ως θεμέλια δυο ψυχολογικές έννοιες, της Κοινωνικής Ταυτότητας και του πιθανού εαυτού. Το δείγμα της έρευνας αποτελούνταν από 167 φοιτητές, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι φοιτητές που νοιώθουν πιο κοντά με την κοινωνική ομάδα έχουν μεγαλύτερη αίσθημα αυτοεκτίμησης, ταυτόχρονα νοιώθουν, σε μεγαλύτερο βαθμό ικανοποίηση για τη ζωή και έχουν χαμηλότερα επίπεδα άγχους και κατάθλιψης. Ακόμα η Κοινωνική Ταυτότητα δεν δίνει μόνο το αίσθημα της αυτοεκτίμησης, αλλά δείχνει την αποτελεσματικότητα της ομάδας που οδηγεί τους φοιτητές σε μεγαλύτερη επίτευξη στόχων. Καταλήγοντας η Κοινωνική Ταυτότητα των φοιτητών με την πανεπιστημιακή τους ομάδα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ψυχολογική τους ευημερία (Cameron, 1999).

Οι άνθρωποι έχουν τη δυνατότητα, έπειτα από τη δημιουργία διαφόρων εφαρμογών και χώρου στο διαδίκτυο να επικοινωνούν, να εκφράζουν, να αναλύουν, να παίρνουν αποφάσεις για διάφορα κοινωνικά, πολιτικά, πολιτισμικά θέματα μετατρέποντας την δημόσια σφαίρα σε διαδικτυακή δημόσια σφαίρα. Η δημόσια σφαίρα είναι ο τρόπος που διεξάγεται η πληροφορία και η επικοινωνία σε δημόσιους χώρους μέσω του διαλόγου και της δημοκρατίας (Μήτρου, κ.α., 2013).

Η εξέλιξη της δημόσιας σφαίρας με την άφιξη του διαδικτύου, προκάλεσε αλλαγές και στον τρόπο που τα άτομα επιλέγουν ή διαμορφώνουν την κοινωνική τους

ταυτότητα. Οι άνθρωποι μπορούν να διαμορφώσουν την κοινωνική τους ταυτότητα με πολλούς διαφορετικούς τρόπους, διότι το διαδίκτυο αποτελεί μια πηγή πληροφοριών που το κάθε άτομο έχει την δυνατότητα να διαμορφώσει να αλλάξει να υιοθετήσει και να αναπτύξει κομμάτια της ή και ολόκληρη την κοινωνική του ταυτότητα (Turkle, 1995). Επιπλέον μέσω της ανωνυμίας και την απόκρυψης στοιχείων οι άνθρωποι μπορούν να προβάλουν ελεύθερα κομμάτια της κοινωνικής τους ταυτότητας που στον πραγματικό κόσμο πιθανών να κατακρίνονταν (Papacharissi, 2002).

Επιπρόσθετα τα άτομα μπορούν να συμμετέχουν σε διαδικτυακές κοινότητες και να αναπτύξουν το αίσθημα του ανήκειν γεγονός που δεν θα υπήρχε χωρίς το διαδίκτυο. Ακόμα δημιουργείται η επέκταση της κοινωνικής τους ταυτότητας καθώς μπορούν να συνυπάρχουν σε κοινωνικές ομάδες και να επικοινωνούν με άτομα με ίδια χαρακτηριστικά ενδιαφέροντα, ιδεολογίες και πολλά άλλα κοινά σημεία τα οποία δεν βρίσκονται γεωγραφικά κοντά. Τα παραπάνω δυναμώνουν και την συλλογική κοινωνική ταυτότητα, διότι μέσω των δυνατοτήτων που προσφέρει το διαδίκτυο με τις διάφορες εφαρμογές και πλατφόρμες, οι χρήστες ψάχνουν ομάδες και άτομα με κοινά χαρακτηριστικά, όπως πολιτικές, πολιτισμικές, θρησκευτικές πεποιθήσεις που ενισχύουν το αίσθημα του εμείς (Anderson, 2006).

Η αναβάθμιση αυτή της κοινωνικής σφαίρας και της κοινωνικής ταυτότητας ελλοχεύει και κινδύνους με την διαδικτυακή υποβάθμισης της ταυτότητας. Αυτό συμβαίνει διότι η ποικιλία ταυτοτήτων που μπορεί κάποιο άτομο να υιοθετήσει τον οδηγούν σε διαιρεμένη ταυτότητα, αφού το άτομο επιλέγει να παρουσιάζει κάποιες πτυχές του εαυτού του (Gergen, 2000).

1.2 Η θεωρία της Κοινωνικής Ταυτότητας

Η κοινωνική ταυτότητα αφορά τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα δημιουργούν, παρουσιάζουν, ταξινομούν και ταξινομούνται σε κοινωνικές ομάδες μέσα στην κοινωνία. Ο τρόπος δημιουργίας της ταυτότητας με βάση κάποιες κοινωνικές ομάδες γίνεται με κάποιες κοινές πορείες στην ζωή των ατόμων, που μπορεί να είναι θρησκευτικές, εθνικές, γλωσσικές, ιδεολογικές, ιστορικές, επαγγελματικές. Η κατασκευή της κοινωνικής ταυτότητας μπορεί να ξεκινά από την παιδική ηλικία, με το σχολείο το οποίο αποτελεί χώρο κοινωνικοποίησης και συναναστροφής των παιδιών, με παιδιά διαφορετικών χωρών, θρησκευμάτων, πολιτισμών κ.α.

Μια πρώτη προσέγγιση έγινε από τον ψυχολόγο Erikson (1968) σε ένα σχετικό δημιούργημα για την έννοια της ταυτότητας, στο οποίο αναφέρει ότι οι άνθρωποι μπορούν να κατασκευάσουν διαφορετικές κοινωνικές ταυτότητες και ρόλους που τους διαφοροποιούν σε σχέση με τα άλλα άτομα μέσα στην κοινωνική ομάδα, την κοινωνία ή και το έθνος. Σύγχρονοι ανθρωπολόγοι διατυπώνουν ότι η κοινωνική ταυτότητα αποτελεί ένα πολυδιάστατο θέμα για την δημιουργία της από τα άτομα. Εκτός από τις πρώτες εκ φύσεως ταυτότητες που μεταβιβάζονται στον άνθρωπο από την γέννηση του, η κοινωνική ταυτότητα είναι μια μη σταθερή έννοια η οποία προσαρμόζεται ανάλογα με το πώς τα άτομα θέλουν να παρουσιάζουν τον εαυτό τους μέσα στην κοινωνική ομάδα ή στην ευρύτερη κοινωνία (Grbic et.al., χ.η).

Σε μια σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την Χριστακοπούλου (2020) περιγράφει και αναλύει τον τρόπο και τους παράγοντες που επηρεάζουν τα άτομα για την δημιουργία της κοινωνικής ταυτότητας. Στην έρευνα πραγματεύεται πέντε βασικούς παράγοντες για την δημιουργία της ταυτότητας, οι παράγοντες είναι ο τόπος, η κοινότητα, ο πολιτισμός, ο χώρος, η ψυχική ευημερία. Ο πρώτος παράγοντας θεωρείται ο τόπος διότι δεν συμβολίζει μόνο το μέρος στο οποίο ζει ένα άτομο, αλλά είναι το σημείο που το ταυτοποιεί. Αυτό συμβαίνει από το γεωγραφικό πλαίσιο, όπως

είναι η γειτονιά η πόλη, μια τοπική κοινωνική ομάδα, η κοινότητα που τονίζει το αίσθημα του ανήκειν και το ποιοι είναι. Με τον τρόπο αυτό τα άτομα αναπτύσσουν συναισθηματικούς δεσμούς με τον τόπο, οι δεσμοί είναι κεντρικός παράγοντας για την αυτοαντίληψη και την δημιουργία της ταυτότητας.

Επιπρόσθετο κομμάτι είναι επίσης η κοινωνική σημασία του τόπου, μέσω της αλληλεπίδρασης, της κοινωνικοποίησης και της δημιουργίας κοινωνικών σχέσεων με άλλα άτομα ή κοινότητες, επίσης η εμπλοκή σε πολιτισμικά θέματα που αφορούν τις παραδόσεις και τα έθιμα, προσδίδουν επιπλέον βάθος στην ταυτότητα του ατόμου.

Δεύτερος παράγοντας είναι η κοινότητα, οι διάφορες κοινωνικές ομάδες που αναπτύσσονται μέσα σε αυτή, αποτελούν επιλογή για τα άτομα. Τέτοιες ομάδες μπορεί να είναι οι φίλοι, η οικογένεια, αθλητικά σωματεία, το σχολείο, και το επαγγελματικό περιβάλλον. Οι ομάδες αυτές μπορεί να αποτελούν καθρέφτη μέσα από τον οποίο τα άτομα αναγνωρίζουν τον εαυτό τους, αισθάνονται την αποδοχή και την υποστήριξη από την ομάδα, και τα μέλη της καθορίζονται από κοινό τρόπο διαβίωσης. Η αίσθηση του ατόμου ότι ανήκει σε μια κοινωνική ομάδα με κοινά χαρακτηριστικά που το αναδεικνύουν και το υποστηρίζουν έχει θετική σημασία στην ψυχική υγεία του ατόμου, με την μείωση του άγχους της μοναξιάς, της κατάθλιψης και της απομόνωσης, αποτελώντας κρίσιμο παράγοντα για την ψυχολογική ευημερία.

Τρίτος παράγοντας είναι ο πολιτισμικός, τα άτομα προσαρμόζουν και επιβεβαιώνουν την ταυτότητα τους με την ενασχόληση και αφομοίωση των παραδόσεων των ηθών και εθίμων, προσδίδοντας την προσωπική και κοινωνική συνοχή. Οι κοινωνικές ομάδες που ασχολούνται με πολιτισμικές επιρροές δημιουργούν ένα περιβάλλον με συγκεκριμένους κοινωνικούς κανόνες, προσδοκίες, σκοπούς, στόχους, κομμάτια από τα οποία τα άτομα εντάσσουν στην ταυτότητα τους. Τα παραπάνω καθοδηγούν τις συμπεριφορές και τις σχέσεις επηρεάζοντας τον τρόπο

με τον οποίο τα άτομα αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους και επιδρούν μέσα στην κοινωνική ομάδα και την κοινότητα. Είναι φανερό ότι ο πολιτισμός του τόπου επηρεάζει σημαντικά τις αξίες, τα ιδανικά και τις πεποιθήσεις των ανθρώπων. Τ

Τέταρτος παράγοντας είναι ο χώρος. Τα άτομα μεταβάλλουν και προσαρμόζουν την ταυτότητα τους με βάση το χώρο στον οποίο βρίσκονται. Η αλλαγή του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος δημιουργεί μεταβολές της ταυτότητας προκειμένου τα άτομα να ενταχθούν σε νέες κοινωνικές ομάδες ή κοινότητες. Η διαδικασία αυτή συμβάλει στην εναρμόνιση των ατόμων με το νέο κοινωνικό περιβάλλον και δημιουργεί συναισθηματικούς δεσμούς για την ενίσχυση της κοινωνικής ταυτότητας. Τελευταίος παράγοντας είναι η ψυχολογική ευημερία. η κοινωνική ταυτότητα και η ψυχολογική ευημερία είναι άρρηκτα συνδεδεμένες έννοιες μεταξύ τους, που βοηθούν τα άτομα να επιβιώσουν μέσα στην κοινότητα. Ένας ισχυρός δεσμός με τον τόπο και γενικότερα με την κοινωνικό περιβάλλον συναναστροφή των ατόμων συμβάλει στην μείωση της απομόνωσης και ενισχύει την ψυχολογική ισορροπία των ανθρώπων. Ακόμα ο σεβασμός και η αναγνώριση των ανθρώπων από άλλα άτομα της κοινωνικής ομάδας ενισχύει την αυτοεκτίμηση των ατόμων, προσδίδοντας αξία και νόημα στην ζωή τους. Η έρευνα αυτή αποδεικνύει πως η κοινωνική ταυτότητα και το φυσικό κοινωνικό περιβάλλον αποτελούν δυναμικό σύνδεσμο για την ομαλή συμβίωση των ανθρώπων μέσα στην κοινωνία, διότι οι θετικές σχέσεις και αλληλεπιδράσεις με τον τόπο, τον χώρο και την κοινότητα καθορίζουν την ψυχική υγεία και την συνολική αίσθηση της κοινωνικής ταυτότητας και το αίσθημα του ανήκειν, (Χριστακοπούλου, 2020).

Σύμφωνα με τον Taifel 1978 ο ορισμός της κοινωνικής ταυτότητας είναι **«η γνώση του ατόμου ότι ανήκει σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες μαζί με κάποια συναισθηματική και αξιολογική σημασία για αυτήν του την υπαγωγή»**, ο ορισμός

αυτός έχει γίνει κοινά αποδεκτός. Με τον παραπάνω ορισμό η κοινωνική ταυτότητα περιλαμβάνει τον αυτοπροσδιορισμό, τον τρόπο δηλαδή από τον οποίο τα άτομα αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους μέσα στην στις κοινωνικές ομάδες, και τον ετεροπροσδιορισμό, τον τρόπο με τον οποίο τους βλέπουν και τους ταξινομούν τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνικής ομάδας. Η ταυτότητα δημιουργείται με τον συνδυασμό προσωπικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών από τις ομάδες στις οποίες ενσωματώνονται. Έπειτα από τον Taifel (1978) τα πρώτα άτομα επιστημονικής κοινότητας που θεμελίωσαν τις θεωρίες για την κοινωνική ταυτότητα, υπήρξαν μελετητές σε διάφορα σχολεία του κόσμου που διεξήγαγαν σχετικές μελέτες από τους μαθητές. Η Jewett (2006) σε μια εθνογραφική μελέτη ενός φυλετικού σχολείου στις Η.Π.Α, παρατήρησε πως οι μαθητές επηρεάζονται και ενθαρρύνονται στην διαμόρφωση και στην ανάδειξη της ταυτότητας από την πολιτισμική κληρονομιά, την καταγωγή, και την οικογένεια. Παρόμοια μελέτη που πραγματοποιήθηκε από την Lundquist (2019) σε σχολείο της Δανίας έδειξε ότι η επιβράβευση των μαθητών από τους καθηγητές και η σύγκριση τους, αποτελεί σημαντικό παράγοντα διαμόρφωσης της κοινωνικής ταυτότητας, παράλληλα όμως προκαλεί και τον διαχωρισμό σε έξυπνο και λιγότερο έξυπνο μαθητή (Τσιάμη, 2017).

1.3 Η ευεξία των ατόμων (well-being)

Η ευημερία είναι ένα κομμάτι της ψυχολογίας, στο οποίο έχουν ασχοληθεί αρκετοί ερευνητές, προκειμένου να δώσουν όσες περισσότερες λεπτομέρειες και αναλύσεις μπορούν σχετικά με το τι είναι ευημερία και από τι αποτελείται, όπως και με τον διαχωρισμό της ευδαιμονίας και της ηδονιστικής. Η ευημερία συνδέεται με την αύξηση των θετικών συναισθημάτων, την μείωση των αρνητικών, και τα

αυξημένα επίπεδα απόλαυσης της ζωής των ατόμων. Τα αυξημένα επίπεδα ευημερίας των ανθρώπων μπορούν να συνδεθούν με τα αυξημένα επίπεδα ευτυχίας.

Το άρθρο του Edward και του Richard (2006), πραγματεύεται δυο βασικές θεωρίες για την προσέγγιση της ευημερίας. Η πρώτη είναι ηδονιστική θεωρία κατά την οποία η ευημερία διαμορφώνεται από την πρόκληση θετικών συναισθημάτων, την απόκλιση των αρνητικών, και την απόλαυση της ζωής. Η δεύτερη είναι η ευδαιμονική θεωρία, που βασίζεται στον τρόπο που αναπτύχθηκε από τον Αριστοτέλη, και αφορά μια ολοκληρωμένη ζωή οι συνθήκες της οποίας οδηγούν σε ολοκληρωμένη ψυχολογική λειτουργία. Αρκετοί ψυχολόγοι εισήγαγαν και την θεωρία του αυτοπροσδιορισμού, σύμφωνα με τον οποίο για την επίτευξη της ευημερίας είναι αναγκαία η ικανοποίηση των σημαντικών ψυχολογικών αναγκών, της αυτονομίας, της σχέσης, και της επάρκειας. Τα χαρακτηριστικά αυτά θεωρούνται αναγκαία για την ευδαιμονική ζωή, διότι το άτομο ενεργεί με βάση τις δικές του αποφάσεις, χωρίς τον επηρεασμό εξωτερικών παραγόντων και πεποιθήσεων αυτών. Σύμφωνα με το άρθρο η ευδαιμονική θεωρία είναι σημαντικότερη για την πραγμάτωση της ψυχικής ολοκλήρωσης του ανθρώπου. Ενώ η ηδονική ασχολείται περισσότερο με συναισθηματικά αποτελέσματα, συνεπώς η πρώτη αποτελεί την βάση για την ανθρώπινη ευημερία (Edward & Richard, 2006).

Συγχρόνως, τα άτομα δημιουργούν αφηγήσεις για να οργανώσουν τις εμπειρίες τους και να συνδεθούν με το κοινωνικό τους περιβάλλον, ερευνητές εξέτασαν τις αφηγήσεις των ανθρώπων και εντόπισαν θέματα που τείνουν να συνδέονται με την ευδαιμονία. Αντιλαμβάνονται ότι η ευδαιμονία ή η καλή ζωή περιλαμβάνει την ευχαρίστηση, την αίσθηση νοήματος και μια πλούσια ψυχοκοινωνική ολοκλήρωση στην κατανόηση του εαυτού του ατόμου. Οι συγγραφείς αναφέρουν, για παράδειγμα, ότι οι άνθρωποι των οποίων οι αφηγήσεις είναι πλούσιες

σε εγγενείς στόχους για προσωπική ανάπτυξη, ουσιαστικές σχέσεις και συνεισφορά στην κοινότητα (Ryan et al., 1996) τείνουν επίσης να εμφανίζουν ψυχολογική ευημερία ως δείκτη ευδαιμονίας (Deci & Ryan, 2008). Επιπλέον, δείχνουν ότι όταν οι αφηγήσεις των ανθρώπων αφορούν την ολοκληρωτική ανάπτυξη, δηλαδή την ανάπτυξη που περιλαμβάνει βαθύτερη κατανόηση και ενσωμάτωση νέων και παλαιών προοπτικών, οι άνθρωποι τείνουν να εμφανίζουν υψηλό επίπεδο ανάπτυξης του εγώ (Loevinger, 1976) και ψυχολογικής ευημερίας, ιδιαίτερα στις διαστάσεις του σκοπού της ζωής και της προσωπικής ανάπτυξης.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Καραδήμα και την Καλαντζή-Αζίζι (2020), επικεντρώθηκαν στην υποκειμενική ευημερία και τα χαρακτηριστικά που συμβάλουν στον επηρεασμό της ψυχολογικής κατάστασης, όπως οι δημογραφικοί παράγοντες και τα ενδοπροσωπικά δεδομένα, όπως το φύλο, και η ηλικία, καθώς και τα ενδοπροσωπικά δεδομένα όπως το συναίσθημα και η προσωπικότητα. Ένας βασικός ορισμός της υποκειμενικής ευημερίας (subjective well-being) είναι η ύπαρξη θετικών συναισθημάτων, η έλλειψη αρνητικών και η συνολική ικανοποίηση από την ζωή. Στην έρευνα αναλύουν την σημασία που διαδραματίζουν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά στην υποκειμενική ευημερία.

Ο τόπος κατοικίας και καταγωγής, το φύλο, η ηλικία, η εργασία και η οικονομική κατάσταση είναι χαρακτηριστικά που προσδίδουν διαφορετικά επίπεδα ευημερίας, έχοντας αντίληψη για την ποιότητα και το αίσθημα ικανοποίησης από την ζωή που επηρεάζεται από αυτά τα χαρακτηριστικά. Στα ενδοπροσωπικά χαρακτηριστικά η έρευνα τονίζει την σημασία της αυτοεκτίμησης, των προσωπικών αξιών και των εσωτερικών κινήτρων στην ευημερία. Οι άνθρωποι με αρκετή αυτοεκτίμηση και ισχυρή αίσθηση κοινωνικής ταυτότητας τείνουν να παρουσιάζουν μεγαλύτερο επίπεδο υποκειμενικής ευημερίας. Σημαντικό ρόλο επίσης έχει και η

προσωπικότητα με την εξωστρέφεια, δείχνοντας θετικά σημάδια για την ευημερία. Επιπρόσθετα οι υγιείς κοινωνικές και διαπροσωπικές σχέσεις με το κοινωνικό περιβάλλον των ανθρώπων συμβάλουν στην επίτευξη της μεγιστοποίησης της ευημερίας, διότι με τις κοινωνικές σχέσεις οι άνθρωποι βιώνουν το αίσθημα αποδοχής και ασφάλειας που επιδρά θετικά στην επίτευξη της.

Η έρευνα φαίνεται να στηρίχτηκε στην ανάλυση δεδομένων από δείγματα διαφορετικών δημογραφικών ομάδων, με την χρήση ερωτηματολογίων προκειμένου να γίνει η μέτρηση της υποκειμενικής ευημερίας, των δημογραφικών στοιχείων και των ενδοπροσωπικών στοιχείων των ανθρώπων που έλαβαν μέρος στην έρευνα. Τα αποτελέσματα της έρευνας, δείχνουν ότι τόσο τα δημογραφικά στοιχεία όσο και οι προσωπικές, οι ψυχολογικές διαστάσεις, η αυτοεκτίμηση, και οι σημαντικές κοινωνικές σχέσεις, διαδραματίζουν βασικούς παράγοντες της υποκειμενικής ευημερίας (Καραδήμας & Καλαντζή-Αζίζι, 2020).

Σε ένα πρόσφατο άρθρο της Καθημερινής που κοινοποιήθηκε και στην επίσημη σελίδα της ηλεκτρονικής εφημερίδας, με τίτλο <<Σε επικίνδυνη φάση η ψυχική υγεία των νέων>>, αναλύσουν μια τετραετής έρευνα του Lancet, πενήντα άτομα κορυφαίων επιστημόνων και νέους μαρτυρίες νέων που έχουν παρατηρήσει η βιώσει κάποια ψυχικά προβλήματα. Τα άρθρο αναφέρει στοιχεία και μαρτυρίες που αφορούν τους βασικότερους παράγοντες δημιουργία, αύξησης και επιδείνωσης των ψυχικών νοσημάτων που είναι περιβαλλοντολογικοί, κοινωνικοί, οικονομικοί, πολιτικοί και τεχνολογικοί. Σύμφωνα με τις πρώτες διηγήσεις οι εξέλιξη της τεχνολογίας με την άφιξη του διαδικτύου επιδείνωσε δραματικά αυτό το πρόβλημα, διότι οι νέοι και περισσότερο οι νέοι κάτω των δεκαοκτώ ετών εκτίθενται σε έναν τεράστιο όγκο πληροφοριών και υλικού το μεγαλύτερο μέρος του οποίου αφορά τους ενήλικες, προκαλώντας τους τρόμο και ψυχικά προβλήματα. Η μαρτυρία της

εικοσιδύαχρονης Κλόι για το οικονομικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η γενιά της καθώς αναγκάζεται να εργαστεί παράλληλα με τις σπουδές της, για να μπορέσει να επιβιώσει καθιστώντας την στάσιμη στο κομμάτι των σπουδών και δημιουργώντας της άγχος και αδυναμία να ανταπεξέλθει. Η κλιματική αλλαγή και η υπερκατανάλωση των πόρων αυξάνοντας την μόλυνση του αέρα και του νερού με σκουπίδια, διαδραματίζει επίσης παράγοντα αύξησης των ψυχικών προβλημάτων στους νέους, διότι η αδιαφορία του προβλήματος και η απραγμία της κοινωνίας δημιουργεί οργή και άγχος για το μέλλον που οι νέοι θα κληρονομήσουν. Επιπλέον η μη ενασχόληση της κοινωνίας και των κυβερνήσεων με την τροφοδότηση των απαραίτητων πόρων στα εθνικά συστήματα υγείας για την αντιμετώπιση των ψυχικών προβλημάτων έχουν φέρει την ραγδαία αύξηση του. *« Σύμφωνα, μάλιστα, με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος το επίπεδο των ανεκπλήρωτων αναγκών για υπηρεσίες ψυχικής υγείας μπορεί να φτάσει σχεδόν το 100%».*

Μια συνοδευτική ανάλυση της έρευνας που πραγματοποίησε το King's College του Λονδίνου, περιγράφει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό της έρευνας αφορούσε κοινωνίες υψηλού εισοδήματος, γεγονός που φοβίζει καθώς ένας αρκετά μεγάλος αριθμός περίπου το 90% των παιδιών και των εφήβων βρίσκονται σε κοινωνίες μεσαίων και χαμηλών εισοδημάτων, συνεπώς τα ψυχικά φαινόμενα βιώνονται πιο έντονα από αυτούς. Οι ερευνητές από την έρευνα αυτή κατέληξαν ότι, οι ηλικίες που μαστίζονται είναι μεταξύ των δεκαπέντε έως εικοσιπέντε με την μεγαλύτερη εκδήλωση των ψυχικών νοσημάτων να εμφανίζεται από την ηλικία των εικοσιπέντε ετών (Αθηνάκης, 2024).

Ερευνητικές Υποθέσεις

Η εργασία δημιουργήθηκε στην προκειμένη περίπτωση για την ανάλυση των παρακάτω ερευνητικών υποθέσεων:

H1: Η γνωστική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών, συσχετίζεται θετικά και στατιστικά σημαντικά με την ψυχική ευεξία των ατόμων

H2: Η συναισθηματική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών, συσχετίζεται θετικά και στατιστικά σημαντικά με την ψυχική ευεξία των ατόμων

H3: Η αξιολογική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών συσχετίζεται θετικά και στατιστικά σημαντικά με την ψυχική ευεξία των ατόμων

H4: Η γνωστική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών, συσχετίζεται θετικά και στατιστικά σημαντικά με τη συναισθηματική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών

H5: Η γνωστική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών, συσχετίζεται θετικά και στατιστικά σημαντικά με την αξιολογική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών

H6: Η συναισθηματική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών, συσχετίζεται θετικά και στατιστικά σημαντικά με την αξιολογική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών.

Κεφάλαιο 2: Μεθοδολογία

Η επιλογή της έρευνας και του θέματος έγινε διότι έχει παρατηρηθεί έλλειψη της διερεύνησης της θεωρίας της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών και ιδιαίτερα στην Ελλάδα αλλά και σε ένα ιδιαίτερο γεωγραφικό προσδιορισμό όπως είναι η πόλη της Καστοριάς. Συνεπώς είναι ένας βασικός τρόπος στο να συμπληρωθούν κάποιες χρήσιμες πληροφορίες σε αυτά τα κενά. Για την έρευνα επιλέχθηκε η ποσοτική εμπειρική μέθοδος, με τη χρήση ερωτηματολογίου και την επιλογή ερωτήσεων κλειστού τύπου που απευθύνονται σε τυχαίο αριθμό φοιτητών του τμήματος

Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας και πιο συγκεκριμένα του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών Μέσων.

Η ποσοτική έρευνα περιλαμβάνει ένα φάσμα μεθόδων που αφορούν τη συστηματική διερεύνηση κοινωνικών φαινομένων, με τη χρήση στατιστικών ή αριθμητικών δεδομένων. Συνεπώς, περιλαμβάνει μετρήσεις και προϋποθέτει ότι το υπό μελέτη φαινόμενο μπορεί να μετρηθεί, ενώ αποσκοπεί στη συλλογή δεδομένων με τη χρήση μετρήσεων και στην ανάλυση αυτών των δεδομένων για τάσεις και σχέσεις ώστε να επαληθεύσει τις μετρήσεις που έγιναν (Watson, 2015).

Ο λόγος που έγινε η επιλογή της ποσοτικής έρευνας αντί της ποιοτικής με την χρήση ερωτηματολογίου, είναι διότι έγινε προσπάθεια να ερμηνευτούν ζητήματα που αφορούν την κοινωνική συμπεριφορά, όπως για παράδειγμα σε ποιο βαθμό επηρεάζει η γνωστική και συναισθηματική ταύτιση της Κοινωνική Ταυτότητας των φοιτητών την ψυχική τους ευημερία. Επομένως, επειδή δε θεωρήθηκε αναγκαία η διερεύνηση εις βάθος με ανάλυση των συναισθημάτων των συμμετεχόντων αλλά η διατύπωση της ταύτισης και της ευημερίας των συμμετεχόντων θεωρήθηκε πιο κατάλληλη η ποσοτική μεθοδολογία. Η συγκριμένη έρευνα αποτελεί μια περιγραφική έρευνα που σκοπό έχει να περιγράψει τα παραπάνω κοινωνικό φαινόμενο (Ζαφειρόπουλος, 2015).

2.1 Δειγματοληψία

Στη δειγματοληψία εφαρμόστηκε η δειγματοληψία ευκολίας καθώς στην έρευνα συμμετείχαν φοιτητές του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών Μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας που ήταν εύκολο να συμμετέχουν στην έρευνα. Το ερωτηματολόγιο διαμοιράστηκε σε διάφορα μαθήματα του τμήματος και σε

ομάδες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ο συνολικός αριθμός των ατόμων που συμμετείχαν ήταν 72. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι ομάδες των φοιτητών που απάντησαν ήταν πρωτοετής, ένας μικρός αριθμός ήταν ενδιάμεσα πανεπιστημιακά έτη και ένα επίσης σημαντικό νούμερο ήταν τελειόφοιτοι και πτυχιούχοι.

Τα ερωτηματολόγια δημιουργήθηκαν σε ηλεκτρονική μορφή, με αποτέλεσμα να απαντηθούν ηλεκτρονικά, σε διάφορες ομαδικές συνομιλίες που έχουν δημιουργήσει οι φοιτητές του τμήματος για να εξυπηρετούν τέτοιους σκοπούς. Σημαντική ήταν και η βοήθεια των καθηγητών που τα κοινοποιούσαν στους φοιτητές σε αρκετά από τα μαθήματα τους. Από το 72 άτομα το μεγαλύτερο ποσοστό 71,8% ήταν γυναίκες, ενώ το 28,2% άντρες, δηλαδή περίπου 21 άτομα από αυτούς που απάντησαν ήταν άντρες, και 51 ήταν γυναίκες.

2.1: Δημιουργία εργαλείου ποσοτικών δεδομένων.

Στην εισαγωγή του ερωτηματολογίου διαβεβαιωνόταν στους φοιτητές ότι η έρευνα είναι ανώνυμη και τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν καθαρά για ερευνητικούς σκοπούς. Για τη δημιουργία του εργαλείου ποσοτικών δεδομένων, δημιουργήθηκε ερωτηματολόγιο με τις ακόλουθες 20 ερωτήσεις:

Οι πρώτες τέσσερις ερωτήσεις αφορούν τη γνωστική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών (Haslam, 2004; Lin, 2008)

1. Νιώθω ότι ανήκω στο τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας
2. Νιώθω ότι είμαι πιστό μέλος του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

3. Νιώθω ότι το τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας αντιπροσωπεύει ένα κομμάτι του εαυτού μου

4. Είναι σημαντικό για εμένα να ανήκω στους φοιτητές του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Οι επόμενες τέσσερις αφορούν τη συναισθηματική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών (Ellemers et.al., 1999; van Dick & Wagner, 2002; Wang, 2017)

1. Όταν κάποιος επαινεί το τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας το αισθάνομαι ως προσωπική φιλοφρόνηση

2. Θα ένιωθα ότι έχω μία προσωπική απώλεια αν σταματούσα να είμαι φοιτητής του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

3. Νιώθω δεμένος συναισθηματικά με το τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

4. Νιώθω έντονα συναισθήματα για το τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Οι επόμενες τέσσερις αφορούν την αξιολογική διάσταση (evaluate dimension) (Wang, 2017)

1. Νιώθω ότι τα υπόλοιπα μέλη του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας με σέβονται

2. Θεωρώ τον εαυτό μου έναν αξιόλογο φοιτητή του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

3. Είμαι ένας αξιόλογος φοιτητής του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας
4. Είμαι ένα σημαντικό μέλος του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Σε όλες τις ερωτήσεις, οι απαντήσεις που μπορούσαν να επιλέξουν οι ερωτώμενοι ήταν συμφωνώ, συμφωνώ λίγο, διαφωνώ λίγο, διαφωνώ και δεν απαντώ.

Οι επόμενες ερωτήσεις αφορούν την κλίμακα της ψυχικής ευεξίας (Diener, 2009)

1. Ζω μια ζωή με σκοπό και νόημα
2. Οι κοινωνικές μου σχέσεις είναι υποστηρικτικές και ικανοποιητικές
3. Ασχολούμαι και ενδιαφέρομαι για τις καθημερινές μου δραστηριότητες
4. Συμβάλλω ενεργά στην ευτυχία και την ευημερία των άλλων
5. Είμαι ικανός/ή στις δραστηριότητες που είναι σημαντικές για εμένα
6. Είμαι καλός άνθρωπος και ζω μια καλή ζωή
7. Είμαι αισιόδοξος/η για το μέλλον μου
8. Οι άνθρωποι με σέβονται

Για τις τελευταίες οκτώ ερωτήσεις οι ερωτώμενοι είχαν τις επιλογές συμφωνώ απόλυτα, συμφωνώ, ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Αποτελέσματα

Με βάση τα αποτελέσματα των ψυχομετρικών χαρακτηριστικών των κλιμάκων που εξετάστηκαν στην παρούσα πτυχιακή εργασία δημιουργήθηκαν τέσσερις νέες μεταβλητές (compute variables). Στον πίνακα 1 φαίνονται οι μεταβλητές αυτές, καθώς και η μέση τιμή, η διάμεσος και η τυπική απόκλιση όλων των απαντήσεων για την κάθε κλίμακα

3.1 Μέση τιμή, τυπική απόκλιση και διάμεσος

Πίνακας 1:

Μέση τιμή, διάμεσος και τυπική απόκλιση των μεταβλητών

	N	Mean	Median	SD	Variance
Γνωστική διάσταση	65	3.36	3.50	0.648	0.420
Συναισθηματική	62	3.00	3.25	0.837	0.700
Αξιολογική	61	3.33	3.25	0.564	0.318
Ευεξία	72	4.04	4.00	0.600	0.360

Στον πίνακα 2 φαίνεται ο αριθμός των συμμετεχόντων στην έρευνα, καθώς και το ποσοστό αντρών και γυναικών.

Πίνακας 2:

Συχνότητα φύλου

Gender	Counts	% of Total	Cumulative %
Αντρες	20	28.2%	28.2%
Γυναίκες	51	71.8%	100.0%

3.2 Αξιοπιστία εσωτερικής συνέπειας

Στον πίνακα 3 φαίνεται η αξιοπιστία εσωτερικής συνέπειας των μετρήσεων του εργαλείου μέτρησης ποσοτικών δεδομένων, η οποία αναφέρεται στο βαθμό τον οποίο οι ερωτήσεις μετρούν το ίδιο ψυχομετρικό χαρακτηριστικό παρουσιάζουν υψηλή συνοχή ή συσχέτιση, τόσο μεταξύ τους όσο και με το ίδιο χαρακτηριστικό. Η εκτίμηση της αξιοπιστίας, γίνεται συνήθως με τη μέτρηση του δείκτη αξιοπιστίας, με το δείκτη α του **Cronbach**. Τιμές οι οποίες είναι υψηλότερες του 0,7 ή του 0,8 θεωρούνται ικανοποιητικές.

Πίνακας 3:

Πίνακας Cronbach's α

	Cronbach's α
Γνωστική διάσταση	0.802
Συναισθηματική διάσταση	0.839
Αξιολογική	0.757

Cronbach's α

Ευεξία

0.836

3.3 Συσχετίσεις μεταβλητών

Στον πίνακα 4 εμφανίζονται οι συσχετίσεις των μεταβλητών με βάση τον δείκτη r του Pearson, όλες οι συσχετίσεις ήταν θετικές και στατιστικά σημαντικές, με υψηλότερη συσχέτιση τη γνωστική με τη συναισθηματική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας ($r= 0.617$), και χαμηλότερη της ευεξίας με τη συναισθηματική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας ($r= 0.254$).

Πίνακας 4:

Πίνακας συσχέτισης r -Pearson's

Correlation Matrix

		cognitive	affective	evaluative	wellbeing
cognitive	Pearson's r	—			
	df	—			
	p-value	—			
affective	Pearson's r	0.617 ***	—		
	df	57	—		
	p-value	< .001	—		
evaluative	Pearson's r	0.537 ***	0.480 ***	—	
	df	56	55	—	

Correlation Matrix

		cognitive	affective	evaluative	wellbeing
	p-value	< .001	< .001	—	
wellbeing	Pearson's r	0.264 *	0.254 *	0.574 ***	—
	df	63	60	59	—
	p-value	0.034	0.047	< .001	—

Note. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Κεφάλαιο 4: Συζήτηση

Τα παραπάνω στοιχεία αφορούν την έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας και συγκριμένα στο τμήμα Επικοινωνίας και ψηφιακών μέσων. Η έρευνα πραγματεύεται δυο σημαντικά ερευνητικά δεδομένα, τη συναισθηματική, τη γνωστική και την αξιολογική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών, και την επίδρασή τους στην ψυχική ευεξία των φοιτητών. Στην έρευνα έλαβαν μέρος 72 συμμετέχοντες του τμήματος. Το ερωτηματολόγιο είναι αξιόπιστο διότι οι ερωτήσεις είναι σύμφωνες με την βιβλιογραφία και έχουν χρησιμοποιηθεί σε διαφορετικές έρευνες σε διαφορετικά χρονικά στάδια, αλλά και γιατί σύμφωνα με τη στατιστική ανάλυση οι ερωτήσεις εξετάζουν τις έννοιες για τις οποίες έχουν προοριστεί.

Συνεχίζοντας στην ανάλυση των αποτελεσμάτων παρατηρούμε ότι οι τέσσερις πρώτες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου που αφορούν τη γνωστική διάσταση της κοινωνικής ταυτότητας είναι έγκυρες και σωστές καθώς το Cronbach's

α είναι 0,802. οι τέσσερις επόμενες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αποδεικνύονται επίσης έγκυρες διότι το Cronbach's α είναι 0,830. Προχωρώντας στον επόμενο πίνακα που αφορά τις ερωτήσεις με αρίθμηση από 9 έως 12 του ερωτηματολογίου και εξετάζει την αξιολογική διάσταση της κοινωνικής ταυτότητας των φοιτητών, παρατηρούμε ότι και αυτές είναι έγκυρες διότι το Cronbach's α είναι 0,757 .

Ολοκληρώνοντας την εγκυρότητα των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου με τις τελευταίες οκτώ που αφορούν την ψυχική ευεξία των φοιτητών με το Cronbach's α να φτάνει το 0,836.

Στον πίνακα συσχέτισης θα αναλυθούν, ποια δεδομένα συσχετίζονται μεταξύ τους, αν είναι σε μεγάλο βαθμό, ώστε να γίνουν καλύτερα κατανοητοί οι παράγοντες, που επηρεάζουν περισσότερο την ψυχική ευεξία των φοιτητών. Ο πίνακας συσχέτισης με βάση τον συντελεστή r Pearson's, που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση της γραμμικής συσχέτισης μεταξύ δύο μεταβλητών, όταν οι τιμές του r κυμαίνονται - 1 έως 1 δηλώνει πόσο ισχυρά θετική ή ισχυρά αρνητική είναι η συσχέτιση των δυο μεταβλητών. Όταν ο r είναι μηδέν τότε δεν υπάρχει συσχέτιση.

Στην ανάλυση των μεταβλητών φαίνεται ότι η γνωστική διάσταση (cognitive), έχει υψηλή συσχέτιση με την συναισθηματική διάσταση (affective) με συντελεστή συσχέτισης $r = 0.617$, η τιμή μας δείχνει ότι η συσχέτιση είναι θετική και υψηλή στατιστικά σημαντική. Είναι σημαντικό για τους φοιτητές να νοιώθουν ότι ανήκουν στο πανεπιστήμιο, καθώς όπως αποδεικνύει η έρευνα τόσο τα θετικά σχόλια προς την σχολή και έπαινοι, όσο η γνώση των φοιτητών ότι ανήκουν και συμμετέχουν στο τμήμα αποτελούν θετικά συναισθήματα και σημαντικό παράγοντα που συμβάλει στην διαμόρφωση της κοινωνικής ταυτότητας και στην βελτίωση της ψυχικής ευημερίας των φοιτητών. Επιπρόσθετα βλέπουμε ότι υπάρχει ισχυρή θετική συσχέτιση με την

αξιολογική διάσταση (evaluative) με συντελεστή συσχέτισης $r = 0,537$, από την τιμή αυτή φαίνεται ότι και αυτή η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική.

Όπως προκύπτει η γνωστική διάσταση συσχετίζεται σημαντικά με την αξιολογική, επομένως το αίσθημα ότι οι φοιτητές ανήκουν στο πανεπιστήμιο και ότι το πανεπιστήμιο αποτελεί κομμάτι του εαυτού τους, τους κάνει αξιόλογα, αναγνωρίσιμα, αποδεκτά και σημαντικά μέλη της φοιτητικής κοινότητας του πανεπιστημίου από τους υπόλοιπους φοιτητές, γεγονός που βοηθά τους φοιτητές στην υιοθέτηση και διαμόρφωση της Κοινωνικής τους Ταυτότητας. Συνεχίζοντας με την ψυχική ευεξία (wellbeing) η οποία έχει ασθενής θετική συσχέτιση με συντελεστή συσχέτισης $r = 0.264$, από αυτά προκύπτει ότι η συσχέτιση είναι σημαντική αλλά λιγότερο ισχυρή από τις προηγούμενες. Συνεπώς η γνωστική διάσταση της κοινωνικής ταυτότητας, διαδραματίζει ελάχιστη συσχέτιση με την ψυχική ευεξία των φοιτητών.

Η συναισθηματική διάσταση (affective), στην οποία οι συμμετέχοντες απάντησαν σε ερωτήματα που αφορούσαν το πώς τους επηρεάζουν συναισθηματικά οι θετικοί έπαινοι προς το πανεπιστήμιο και το τμήμα, καθώς και το αίσθημα ότι ανήκουν στο τμήμα. Στην δεύτερη ενότητα παρατηρούμε μέτρια θετική συσχέτιση με την αξιολογική διάσταση (evaluative) με συντελεστή συσχέτισης $r = 0.480$, αποτελώντας στατιστικά σημαντική συσχέτιση. Όσο πιο έντονα βιώνουν την συναισθηματική διάσταση της Κοινωνικής Ταυτότητας, το να νοιώθουν κομμάτι του τμήματος, τόσο σημαντικότερη είναι η θετική αξιολογική διάσταση, το αίσθημα δηλαδή ότι οι υπόλοιποι φοιτητές τους θεωρούν αποδεχτούς, αξιόλογους και σημαντικά μέλη του τμήματος, γεγονός που συμβάλει στην μείωση των ψυχικών προβλημάτων όπως η μοναξιά η κατάθλιψη και το περιθώριο βοηθώντας τους

φοιτητές να έχουν μια καλύτερη κοινωνική συμβίωση και το αίσθημα ικανοποίησης από την ζωή.

Η ψυχική ευεξία (wellbeing) όπως παρατηρείται έχει ασθενής θετική συσχέτιση με συντελεστή $r = 0,254$, η συσχέτιση αυτή δεν είναι στατιστικά σημαντική. Η συναισθηματική διάσταση που αφορά την συμμετοχή των φοιτητών στο τμήμα επιδρά ελάχιστα έως καθόλου στην ψυχική τους ευεξία, αυτό πιθανόν να οφείλεται στο γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των φοιτητών που απάντησαν το ερωτηματολόγιο ήταν φοιτητές πρώτου έτους σπουδών χωρίς να έχουν προλάβει ακόμη να διαμορφώσουν μια συνολική άποψη και εικόνα για το τμήμα.

Η αξιολογική διάσταση (evaluative) της Κοινωνικής Ταυτότητας αφορά το πόσο σεβαστοί ως μέλη νιώθουν οι φοιτητές, και πόσο νιώθουν ότι τους σέβονται τα υπόλοιπα μέλη της φοιτητικής κοινότητας. Η μοναδική συσχέτιση που παρατηρείται στην αξιολογική διάσταση είναι με την ψυχική ευεξία (wellbeing), από την οποία υπάρχει ισχυρή θετική συσχέτιση με τον συντελεστή $r = 0.574$ να μας υποδεικνύει ότι η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική. Έχει θετική επίδραση σε όλους τους φοιτητές, τόσο σε αυτούς που ανήκουν στο πρώτο έτος σπουδών, και σε μεγαλύτερα έτη, όσο και στους τελειόφοιτους να γνωρίζουν ότι το τμήμα που φοιτούν τους σέβεται και τους συμπεριφέρεται αξιόλογα, δίνοντας τους κίνητρο να συνεχίσουν και να μην εγκαταλείψουν το τμήμα. Το γεγονός, ότι οι φοιτητές όταν νιώθουν σεβασμό συνδέεται με την ικανοποίηση τους για ζωή είναι ένα πολύ σημαντικό εύρημα που εμπλουτίζει τη βιβλιογραφία, και οφείλει να διερευνηθεί περισσότερο.

Το τελευταίο κομμάτι του πίνακα συσχέτισης αφορά την ψυχική ευεξία (wellbeing), κατά την οποία εξετάζεται πόσο ικανοποιημένοι είναι οι φοιτητές με την ζωή τους, αν είναι αισιόδοξοι για το μέλλον, καθώς και αν θέτουν στόχους, αν δραστηριοποιούνται, παράγοντες που τους βοηθούν να φτάσουν στην μέγιστη ψυχική

ευεξία και την ικανοποίηση της ζωής. Η γνωστική διάσταση (cognitive) έχει ασθενής έως μέτρια θετική συσχέτιση, με συντελεστή $r = 0.2647$. Η συσχέτιση αυτή είναι στατιστικά σημαντική αλλά όχι τόσο έντονα όσο οι άλλες διαστάσεις. Η εγγραφή και η ένταξη και η ανάμιξη των φοιτητών στο πανεπιστήμιο και στο τμήμα διαδραματίζει μηδαμινό παράγοντα συσχετισμού με την ψυχική ευεξία στους φοιτητές και εδώ πολύ πιθανό, ο λόγος να είναι αυτός που αναφέρθηκε παραπάνω ότι το μεγαλύτερο ποσοστό που απάντησαν στην έρευνα ήταν πρωτοετής φοιτητές.

Ασθενής θετική συσχέτιση υπάρχει και με την συναισθηματική διάσταση (affective), με συντελεστή $r = 0,254$, δείχνοντας η συσχέτιση αυτή να μην είναι στατιστικά σημαντική. Η ψυχική ευεξία δεν φαίνεται να επηρεάζεται σημαντικά από την συναισθηματική διάσταση της κοινωνικής ταυτότητας, όπως φαίνεται στην έρευνα οι επιβραβεύσεις του τμήματος, η εγγραφή και η ενσωμάτωση σε αυτό δεν αποτελούν καθοριστικό ρόλο στην ψυχική ευεξία. Ισχυρή θετική συσχέτιση για την ψυχολογική ευεξία (wellbeing) έχει η αξιολογική διάσταση (evaluative), με συντελεστή $r = 0,574$, είναι αξιολογικά στατιστικά σημαντική. Είναι σημαντικό για τους φοιτητές να τους σέβονται οι υπόλοιποι φοιτητές του τμήματος, να αποτελούν σεβαστά μέλη, να είναι αξιόλογα άτομα της σχολής, όλα αυτά συμβάλουν στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των φοιτητών, οδηγώντας τους στο αίσθημα ικανοποίησης της ζωής και στη ψυχική ευεξία.

Η ψυχική ευεξία συνδέεται ισχυρότερα με την αξιολογική διάσταση της κοινωνικής ταυτότητας, ενώ οι συνδέσεις της με τις γνωστικές και συναισθηματικές διαστάσεις είναι πιο ασθενείς. Οι τρεις διαστάσεις της Κοινωνικής Ταυτότητας (γνωστική, συναισθηματική, αξιολογική) παρουσιάζουν μεταξύ τους μέτριες έως ισχυρές θετικές συσχετίσεις, με τις γνωστικές και συναισθηματικές διαστάσεις να έχουν την πιο ισχυρή σχέση. Οι στατιστικά σημαντικές τιμές p του πίνακα δείχνουν

ότι τα περισσότερα ευρήματα είναι αξιόπιστα και ότι οι συσχετίσεις αυτές δεν οφείλονται σε τύχη.

Με βάση τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας είναι φανερό ότι δεν έχει μόνο βιβλιογραφικό χαρακτήρα, αλλά και πιο πρακτικό, καθώς η αξιολογική διάσταση αποτέλεσε σημαντικό εύρημα στην έρευνα αυτή, διότι η σωστή συμπεριφορά τόσο από τους καθηγητές όσο και από τους φοιτητές και ο σεβασμός είναι παράγοντες που επηρεάζουν την ψυχική υγεία των φοιτητών. Τα χαρακτηριστικά αυτά αποδεικνύονται και από το γεγονός, πως όταν ο καθηγητής επαινεί έναν φοιτητή για μια καλή δουλειά ή ένα σωστό αποτέλεσμα αυτό έχει θετική επίδραση στην ψυχολογία του φοιτητή καθώς και στην εικόνα που αντιλαμβάνονται οι υπόλοιποι συμφοιτητές του για τον ίδιο.

Παρόμοια αποτελέσματα βρέθηκαν σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον Cameron (1999) και βασίστηκε σε δεδομένα που συλλέχθηκαν στο Mount Allison University στον Καναδά. Ο Cameron συνεργάστηκε με ερευνητές και επωφελήθηκε από υποτροφία μεταδιδακτορικής έρευνας από το Πανεπιστήμιο του Queensland. Στην έρευνα συμμετείχαν 167 φοιτητές του πρώτου έτους, που συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια σχετικά με την κοινωνική ταύτιση, την αυτοεκτίμηση, την ψυχολογική ευημερία και τις αντιλήψεις για την αποτελεσματικότητα. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι υπάρχει θετική συσχέτιση της κοινωνικής ταυτότητας με την ψυχολογική ευημερία όταν υπάρχει συμμετοχή στην κοινωνική ομάδα.

Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι κάτι παρόμοιο συμβαίνει στην αξιολογική διάσταση (evaluative) στην έρευνα που πραγματοποιήσαμε, καθώς είναι σημαντική η αποδοχή των φοιτητών και ο σεβασμός μέσα στην κοινότητα των φοιτητών που αποτελεί μια κοινωνική ομάδα με σκοπό την επίτευξη της ψυχολογικής ευημερίας. Η

διαφορά στην έρευνα του Cameron είναι ο τρόπος που οι φοιτητές διαμορφώνουν την συμπεριφορά και την κοινωνική τους ταυτότητα μέσα στις διάφορες ομάδες, καθώς όπως παρατήρησαν και η συμπεριφορά και η κοινωνική ταυτότητα είναι μεταβαλλόμενες έννοιες ανάλογα με την ομάδα στην οποία ανήκει ο φοιτητής.

Η διαδικασία αυτή της τροποποίησης και της μεταβολής έχει ονομαστεί πιθανοί εαυτοί, οι οποίοι βοηθούν τον φοιτητή να επιβιώνει και να συμβαδίζει μέσα στις διάφορες κοινωνικές ομάδες. Το κεφάλαιο της αξιολογικής διαδικασίας περιορίστηκε στον τρόπο που επιδρά η θετική συμπεριφορά των υπολοίπων φοιτητών, η κριτική που δέχονται οι φοιτητές καθώς και η συνολική αποδοχή από τα μέλη του τμήματος, που έχει όπως αποδείχθηκε από την έρευνα παίζει σημαντικό ρόλο στην ψυχική ευεξία (Cameron, 1999).

Συγχρόνως, σε μία παρόμοια έρευνα διερεύνησης της κοινωνικής ταυτότητας φοιτητών ιατρικής στην ψυχικής τους ευημερία, βρέθηκε ότι μια ισχυρή ομαδική ταυτότητα συνδέεται με υψηλά επίπεδα κοινωνικής υποστήριξης και βελτιωμένη ευημερία, αλλά όταν υπήρχαν ανθυγιεινοί ομαδικοί κανόνες είχαν ισχυρότερη επίδραση στα άτομα που ένιωθαν ισχυρή ομαδική ταυτότητα ενθαρρύνοντάς τα να εμπλακούν σε συμπεριφορές που θέτουν σε κίνδυνο την ευημερία τους (Mavor, et.al., 2014).

Από τις έξι ερευνητικές υποθέσεις που έχουν διατυπωθεί στην εργασία οι τέσσερις από αυτές επιβεβαιώνονται ενώ οι δύο από αυτές όχι. Αναλυτικότερα η αξιολογική διάσταση της κοινωνικής ταυτότητας των φοιτητών, συσχετίζεται με την ψυχική ευεξία, και επιβεβαιώνεται καθώς έχει ισχυρά θετική στατιστική σημασία. Το ίδιο και η συσχέτιση της γνωστικής διάστασης με την συναισθηματική, θεωρούνται επιβεβαιωμένες εξαιτίας της ισχυρά θετικής στατιστικής σημασίας. Τέλος

επιβεβαιωμένες για τους ίδιους παραπάνω λόγους είναι οι συσχετίσεις της γνωστικής διάστασης με την αξιολογική και της συναισθηματικής με την αξιολογική.

Οι δύο ερευνητικές υποθέσεις που δεν επιβεβαιώνονται είναι, η συσχέτιση της γνωστικής διάστασης της Κοινωνικής Ταυτότητας με την ψυχική ευεξία, διότι όπως αποδείχθηκε η συσχέτιση έχει ασθενής θετική στατιστική σημαντικότητα. Για τον ίδιο λόγο με επιβεβαιωμένη θεωρείται και η συσχέτιση της συναισθηματικής διάστασης της Κοινωνικής Ταυτότητας με την ψυχική ευεξία.

Η έρευνα της παρούσας πτυχιακής πραγματοποιήθηκε με ερωτηματολόγια σε ηλεκτρονική μορφή. Οι περιορισμοί που αντιμετωπιστήκαν ήταν το γεγονός ότι πολλοί φοιτητές δεν απαντάνε τα ερωτηματολόγια, με αποτέλεσμα να διαρκέσει μεγαλύτερο διάστημα από το χρονικό διάστημα που υπολογίστηκε για να συλλεχθεί ένας ικανοποιητικός αριθμός απαντήσεων. Επίσης σημαντικός περιορισμός ήταν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των φοιτητών που συμμετείχαν ήταν πρωτοετής φοιτητές, πράγμα που πιθανόν περιόρισε τα αποτελέσματα των διαστάσεων, καθώς δεν έχουν προλάβει να σχηματίσουν άποψη για το τμήμα, την εικόνα του τμήματος και την επίδραση του τμήματος σε αυτούς. Τα ευρήματα της παρούσας πτυχιακής εργασίας εμπλουτίζουν τη βιβλιογραφία ενώ ταυτόχρονα παρέχουν σημαντικές πληροφορίες στους καθηγητές αλλά και στους ιθύνοντες του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Είναι σημαντικό να ενημερωθούν για τα δεδομένα της έρευνας διότι ουσιαστικά τους ενημερώνουν ότι ο τρόπος συμπεριφοράς τους μπορεί να έχει αντίκτυπο στην ευεξία των φοιτητών αλλά και στην ικανοποίηση για ζωή.

Γενικότερα, είναι σημαντικό τα άτομα να μάθουν να συμπεριφέρονται σε όλους με σεβασμό ανεξάρτητα αν βρίσκονται σε θέση ισχύος ή όχι, και εφόσον ο Πανεπιστημιακός χώρος θεωρείται μία μικρογραφία της μετέπειτα κοινωνίας γιατί να

μην ισχύουν οι σωστοί τρόποι συμπεριφοράς και οι ιθύνοντες να δίνουν το σωστό παράδειγμα ως οφείλουν.

Προτάσεις για μία νέα έρευνα

Η κοινωνική ταυτότητα και η ψυχολογική ευημερία αποτελούν σε μεγάλο βαθμό κομμάτι της ψυχολογίας. Όπως αναφέρθηκε πρωτύτερα υπάρχει έλλειψη βιβλιογραφίας στο συγκεκριμένο κοινωνικό φαινόμενο, στην παρούσα πτυχιακή εργασία διαφάνηκε η σημαντικότητα της αξιολογικής διάστασης της Κοινωνικής Ταυτότητας στην ψυχική ευεξία. Μια νέα έρευνα που θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί σε πανεπιστήμια μεγαλύτερων πόλεων της Ελλάδας αλλά και του εξωτερικού θα ήταν να δοθεί το ίδιο ερωτηματολόγιο με τις ίδιες ερωτήσεις ώστε να μπορέσουν να συγκριθούν τα ευρήματα σε φοιτητές διαφορετικής χώρας και διαφορετικής πολιτιστικής κουλτούρας.

Επίσης, θα μπορούσε να απευθυνθεί σε τελειόφοιτους ή φοιτητές μεγαλύτερων εξαμήνων και όχι σε πρωτοετής, ώστε να μπορέσει το αίσθημα της ταύτισης και της υποκατηγοριοποίησης να αναπτυχθεί επαρκώς. Ακόμα, το θέμα θα μπορούσε να αφορά την ψυχολογική ευεξία, τους περαιτέρω παράγοντες που την επηρεάζουν θετικά και αρνητικά στους φοιτητές, καθώς και η σημασία του ρόλου που διαδραματίζει στην συνολική ζωή των φοιτητών.

Βιβλιογραφία

- Anderson, B. (2020). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. In *The new social theory reader* (pp. 282-288). Routledge.
- Cameron, J. E. (1999). Social identity and the pursuit of possible selves: Implications for the psychological well-being of university students. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 3(3), 179-189.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). Hedonia, eudaimonia, and well-being: An introduction. *Journal of Happiness Studies*, 9, 1-11.
- Diener, E. (2009). *New measures of well-being*. Assessing well-being/Springer Netherlands.
- Haslam, S. A., Jetten, J., Postmes, T., & Haslam, C. (2009). Social identity, health and well-being: An emerging agenda for applied psychology. *Applied Psychology-an International Review-Psychologie Appliquee-Revue Internationale*, 58(1), 1-23.
- Hornsey, M. J. (2008). Social identity theory and self-categorization theory: A historical review. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(1), 204-222.
- Islam, G. (2014). Social identity theory. *Journal of personality and Social Psychology*, 67(1), 741-763.
- Hogg, M. A., & Reid, S. A. (2006). Social identity, self-categorization, and the communication of group norms. *Communication Theory*, 16(1), 7-30.
- Mavor, K. I., McNeill, K. G., Anderson, K., Kerr, A., O'reilly, E., & Platow, M. J. (2014). Beyond prevalence to process: the role of self and identity in medical student well-being. *Medical Education*, 48(4), 351-360.
- Papacharissi, Z. (2002). The virtual sphere: The internet as a public sphere. *New Media & Society*, 4(1), 9-27.

Turkle, S. (1997). Life on the screen: Identity in the age of the internet. *Literature and History*, 6, 117-118.

Wang, T. (2017). Social identity dimensions and consumer behavior in social media. *Asia Pacific Management Review*, 22(1), 45-51.

Αθηνάκης, Δ. (15/08/2024). Σε επικίνδυνη φάση η ψυχική υγεία των νέων.

Καθημερινή. Ανακτήθηκε 17 Δεκεμβρίου 2024, από

<https://www.kathimerini.gr/life/health/563172973/se-epikindyni-fasi-i-psychiki-ygeia-ton-neon/>

Γαρδικιώτης, Α., Τσιγγίλης, Ν., & Μπαρμποπούλου, Β. (2022). Διαπροσωπική και διομαδική επικοινωνία στο διαδίκτυο. Μια θεωρητική ανασκόπηση. Στο Α. Σιδηροπούλου (Επιμ.), Σημείο Δι-επαφής: Συντροφικότητα και σχέσεις οικειότητας στην ψηφιακή εποχή. Παπαζήση.

Ζαφειροπουλος, Κ. (2015). *Πως γίνεται μια επιστημονική εργασία;* (2η). κριτική. 79-85.

Καραδήμας, Ε. Χ., & Καλαντζή-Αζίζι, Α. (2005). Υποκειμενική ευεξία; δημογραφικές και ενδοπροσωπικές μεταβλητές. *Psychology: the Journal of the Hellenic Psychological Society*, 12(4), 506-523.

Λαμπρίδης, Ε. (2006). Κοινωνική ταυτότητα και ενδο-ομαδική μεροληψία: Εξετάζοντας την υπόθεση της αυτοεκτίμησης. *Psychology: the Journal of the Hellenic Psychological Society*, 13(1), 94-109.

Τσιάμης Γεώργιος. (2017). Σημειώσεις για την κοινωνική ταυτότητα και τις κοινωνικές αναπαραστάσεις.

Watson, R. (2015). Quantitative research. *Nursing Standard*, 29(31).

Χριστακοπούλου, Σ. (1999). Τοπική και κοινωνική ταυτότητα: Μια κοινωνική-ψυχολογική ανάλυση της σχέσης του ατόμου με το φυσικό-κοινωνικό

περοβάλλον. *Psychology: the Journal of the Hellenic Psychological Society*,
6(2), 183-188.

Παράρτημα

Η επίδραση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών στην ψυχική τους ευημερία
(well-being)

Σκοπός της έρευνας είναι να εξεταστεί η επίδραση της Κοινωνικής Ταυτότητας των φοιτητών του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών Μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας στην ψυχική τους ευημερία. Η έρευνα θα εμπλουτίσει τη βιβλιογραφία, ενώ θα παρουσιάσει σημαντικές πληροφορίες για την ταύτιση των φοιτητών με το τμήμα φοίτησή τους. Η συμμετοχή στην έρευνα είναι εθελοντική, και εάν σε κάποιο σημείο δεν επιθυμείτε να συνεχίσετε τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, μπορείτε να σταματήσετε. Οι απαντήσεις είναι αυστηρά ανώνυμες και τα δεδομένα που θα προκύψουν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου διαρκεί περίπου 5 λεπτά.

Ενότητα 1

1. Νιώθω ότι ανήκω στο τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.
 1. Συμφωνώ
 2. Συμφωνώ λίγο

3. Διαφωνώ λίγο
 4. Διαφωνώ
 5. Δεν απαντώ
-
2. Νιώθω ότι είμαι πιστό μέλος του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.
 1. Συμφωνώ
 2. Συμφωνώ λίγο
 3. Διαφωνώ λίγο
 4. Διαφωνώ
 5. Δεν απαντώ
-
3. Νιώθω ότι το τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας αντιπροσωπεύει ένα κομμάτι του εαυτού μου.
 1. Συμφωνώ
 2. Συμφωνώ λίγο
 3. Διαφωνώ λίγο
 4. Διαφωνώ
 5. Δεν απαντώ
-
4. Είναι σημαντικό για εμένα να ανήκω στους φοιτητές του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.
 1. Συμφωνώ
 2. Συμφωνώ λίγο

3. Διαφωνώ λίγο
4. Διαφωνώ
5. Δεν απαντώ

Ενότητα 2

5. Όταν κάποιος επαινεί το τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας το αισθάνομαι ως προσωπική φιλοφρόνηση.
 1. Συμφωνώ
 2. Συμφωνώ λίγο
 3. Διαφωνώ λίγο
 4. Διαφωνώ
 5. Δεν απαντώ

6. Θα ένιωθα ότι έχω μία προσωπική απώλεια αν σταματούσα να είμαι φοιτητής του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.
 1. Συμφωνώ
 2. Συμφωνώ λίγο
 3. Διαφωνώ λίγο
 4. Διαφωνώ
 5. Δεν απαντώ

7. Νιώθω δεμένος συναισθηματικά με το τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.
 1. Συμφωνώ
 2. Συμφωνώ λίγο
 3. Διαφωνώ λίγο
 4. Διαφωνώ
 5. Δεν απαντώ

8. Νιώθω έντονα συναισθήματα για το τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.
 1. Συμφωνώ
 2. Συμφωνώ λίγο
 3. Διαφωνώ λίγο
 4. Διαφωνώ
 5. Δεν απαντώ

Ενότητα 3

9. Νιώθω ότι τα υπόλοιπα μέλη του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας με σέβονται.
 1. Συμφωνώ
 2. Συμφωνώ λίγο
 3. Διαφωνώ λίγο

4. Διαφωνώ
 5. Δεν απαντώ
-
10. Θεωρώ τον εαυτό μου έναν αξιόλογο φοιτητή του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσω του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.
1. Συμφωνώ
 2. Συμφωνώ λίγο
 3. Διαφωνώ λίγο
 4. Διαφωνώ
 5. Δεν απαντώ
-
11. Είμαι ένας αξιόλογος φοιτητής του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσω του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.
1. Συμφωνώ
 2. Συμφωνώ λίγο
 3. Διαφωνώ λίγο
 4. Διαφωνώ
 5. Δεν απαντώ
-
12. Είμαι ένα σημαντικό μέλος του τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών μέσω του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.
1. Συμφωνώ
 2. Συμφωνώ λίγο
 3. Διαφωνώ λίγο

4. Διαφωνώ
5. Δεν απαντώ

Ενότητα 4

13. Ζω μια ζωή με σκοπό και νόημα .
 - a. Συμφωνώ απόλυτα.
 - b. Συμφωνώ.
 - c. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ.
 - d. Διαφωνώ.
 - e. Διαφωνώ απόλυτα.

14. Οι κοινωνικές μου σχέσεις είναι υποστηρικτικές και ικανοποιητικές.
 - a. Συμφωνώ απόλυτα.
 - b. Συμφωνώ.
 - c. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ.
 - d. Διαφωνώ.
 - e. Διαφωνώ απόλυτα.

15. Ασχολούμαι και ενδιαφέρομαι για τις καθημερινές μου δραστηριότητες.
 - a. Συμφωνώ απόλυτα.
 - b. Συμφωνώ.
 - c. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ.
 - d. Διαφωνώ.
 - e. Διαφωνώ απόλυτα.

16. Συμβάλλω ενεργά στην ευτυχία και την ευημερία των άλλων.
- a. Συμφωνώ απόλυτα.
 - b. Συμφωνώ.
 - c. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ.
 - d. Διαφωνώ.
 - e. Διαφωνώ απόλυτα.
17. Είμαι ικανός/ή στις δραστηριότητες που είναι σημαντικές για εμένα.
- a. Συμφωνώ απόλυτα.
 - b. Συμφωνώ.
 - c. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ.
 - d. Διαφωνώ.
 - e. Διαφωνώ απόλυτα.
18. Είμαι καλός άνθρωπος και ζω μια καλή ζωή.
- a. Συμφωνώ απόλυτα.
 - b. Συμφωνώ.
 - c. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ.
 - d. Διαφωνώ.
 - e. Διαφωνώ απόλυτα.

19. Είμαι αισιόδοξος/η για το μέλλον μου

- a. Συμφωνώ απόλυτα.
- b. Συμφωνώ.
- c. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ.
- d. Διαφωνώ.
- e. Διαφωνώ απόλυτα.

20. Οι άνθρωποι με σέβονται.

- a. Συμφωνώ απόλυτα.
- b. Συμφωνώ.
- c. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ.
- d. Διαφωνώ.
- e. Διαφωνώ απόλυτα.

Ενότητα 5

Δημογραφικά δεδομένα.

21. 21. Ποιο είναι το φύλο σας;

- 1. Άντρας
- 2. Γυναίκα

22. Πόσο ετών είστε;

23. Σε ποιο έτος του τμήματος ανήκετε;

24. Ποιος είναι περίπου ο μέσος όρος βαθμολογίας σας ως τώρα;